

Handel in kennisintensieve goederen

In *ESB* van 5 november 1980 onderzoekt drs. A. van Heeringen de Nederlandse buitenlandse handel in kennisintensieve goederen. Op grond van een kwantitatieve analyse constateert hij, dat sinds 1976 een ongunstige ontwikkeling in de handelsbalans van deze goederen is opgetreden, volgend op een gunstig verloop in de daaraan voorafgaande jaren. Hij meent te kunnen concluderen dat de oorzaak van deze ongunstige omslag gezocht moet worden in een te geringe alertheid bij het bedrijfsleven. De gedachtengang welke hier aan ten grondslag ligt is, dat andere factoren, zoals de hoge prijs van het Nederlandse produkt en de omvang van de onderzoekinspanning, bij nadere beschouwing geen verklaring kunnen bieden. Er rest dan volgens schrijver maar één andere mogelijkheid: een minder alert bedrijfsleven.

Deze reducerende analyse lijkt niet voldoende overtuigend, te meer omdat hiermede een erg grillige houding van het bedrijfsleven (tot 1976 zeer alert, daarna ineens niet meer) wordt verondersteld. Afgezien hiervan kan men zich afvragen of het uitgevoerde statistische onderzoek wel voldoende houvast kan bieden voor een analyse van de ontwikkeling van de Nederlandse concurrentiepositie c.q. handelsprestatie in de betrokken sectoren. Op de eerste plaats dient te worden opgemerkt dat het hier om betrekkelijk kleine sectoren gaat, waardoor het verloop van in- en uitvoer gemakkelijk door incidentele factoren kan worden beïnvloed. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de post vliegtuigen, waarvan het invoerverloop in de jaren 1973-1979 als volgt was:

1973	f. 425 mln.
1974	f. 270 mln.
1975	f. 560 mln.
1976	f. 50 mln.
1977	f. 140 mln.
1978	f. 360 mln.
1979	f. 370 mln.

Op de tweede plaats moet worden vastgesteld, dat de ontwikkeling van de uitvoer/invoerratio op zich geen maatstaf is van de ontwikkeling van de concurrentiepositie of handelsprestatie, doch dat tevens rekening moet worden gehouden met verschillen in vraagontwikkeling in binnen- en buitenland. Deze zijn er in de beschouwde periode duidelijk geweest en blijken, evenals de lage invoer van vliegtuigen in 1976 en 1977, een belangrijke invloed te hebben

uitgeoefend op de hoge uitvoer/invoerratio in 1976 en 1977. De Nederlandse investeringen in machines daalden nl. in 1976 flink (1974-1976: -14%; 1976-1978: + 17%), terwijl bij onze belangrijkste handelspartners deze ontwikkeling veel rustiger was. Bovendien blijkt de wereldinvoervraag naar kapitaalgoederen in de tweede periode half zo sterk te zijn gegroeid als in de eerste periode, vooral door een tragere invoerontwikkeling in de ontwikkelingslanden.

F. J. Clavaux

Naschrift

Een korte reactie op elk van de twee punten die zijn ingebracht tegen mijn artikel, t.w. de conclusie is niet aannemelijk en incidentele factoren zijn veronachtzaamd.

- In de steeds heviger concurrentieslag blijkt de Nederlandse positie in de internationale handel in kennisintensieve goederen zich de laatste jaren ongunstig te ontwikkelen: steeg aanvankelijk de uitvoer nog sterker dan de invoer, sinds 1976 is dit niet meer het geval. Mijn conclusie is dat dit vermoedelijk vooral te wijten is aan een te geringe alertheid bij het bedrijfsleven. Wanneer de commentator dit interpreteert als „het bedrijfsleven tot 1976 zeer alert, daarna ineens niet meer” en dit vervolgens onwaarschijnlijk acht, dan moet bedacht worden dat zijn interpretatie een zeer gechargeerde weergave is van mijn conclusies.

- De commentator heeft gelijk dat door kleine sectoren te analyseren het gevaar groot is dat het verloop van de in- en uitvoer gemakkelijk door incidentele factoren wordt beïnvloed. Het is echter onwaarschijnlijk dat deze *incidentele* factoren alle gedurende een reeks van jaren dezelfde kant uitwerken. Vandaar dat algemene conclusies op grond van trendmatige ontwikkelingen heel goed mogelijk zijn. Dat mijn conclusies niet erg afhankelijk zijn van incidentele factoren wordt nog geïllustreerd door het feit dat het beeld van de Nederlandse positie in de internationale handel in kennisintensieve goederen zich niet wijzigt wanneer we de categorie „luchtvaart” (in de reactie met name genoemd vanwege een grillige ontwikkeling) buiten beschouwing laten.

Arie van Heeringen